

Crna Gora
Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 09-12-430/22-5561/1

Podgorica, 02.03.2022. godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA
-n/r ministra, gospodina mr Jakova Milatovića -

Poštovani gospodine Milatoviću,

Povodom *Predloga zakona o Kreditno-garantnom fondu Crne Gore*, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst *Predloga zakona* i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

U Izvještaju o analizi uticaja propisa navedeno je da, osnivački ulog obezbjeđuje Vlada Crne Gore kao osnivač u iznosu od 10.000.000,00€. Sredstva za osnivački ulog predviđena su Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu u okviru sredstava Tekuće budžetske rezerve. Obezbeđivanje finansijskih sredstava planirano je tokom određenog vremenskog perioda koji obuhvata tri do četiri godine. Nadalje, implementacijom propisa stvaraju se mogućnosti za povećanja prihoda budžeta Crne Gore kroz povećanje broja malih i srednjih preduzeća, otvaranje novih radnih mjesta i sl.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, sa aspekta budžeta nema primjedbi na *Predlog zakona o Kreditno-garantnom fondu Crne Gore*, dok će opredjeljivanje sredstava za naredne fiskalne godine, biti predmet razmatranja prilikom pripreme budžeta u narednom periodu.

Odredbama člana 6 Zakona o porezu na dobit pravnih lica ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 65/01, 12/02, 80/04, "Službeni list Crne Gore", br. 40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13, 55/16 i 146/21) propisana su poreska izuzeća, odnosno da porez na dobit, između ostalog, ne plaćaju javni fondovi, ako su u skladu sa posebnim zakonom osnovani za obavljanje nedobitne djelatnosti. Takođe, odredbama člana 27 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 065/01, 012/02, 038/02, 072/02, 021/03, 076/05, 004/06, "Službeni list Crne Gore", br. 016/07, 073/10, 040/11, 029/13, 009/15, 053/16, 001/17, 050/17, 046/19, 073/19, 080/20, 008/21, 059/21 i 146/21), između ostalog, propisano je da su bankarske i finansijske usluge oslobođene od plaćanja PDV-a. Imajuću u vidu prethodno navedena zakonska rješenja, kao i da Fond nije u obavezi da se registruje u Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS), na *Predlog zakona o Kreditno-garantnom fondu Crne Gore*, sa aspekta Direktorata za poreski i carinski sistem, nemamo primjedbi.

S poštovanjem,

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo ekonomskog razvoja

NAZIV PROPISA

Predlog zakona o Kreditno garantnom fondu Crne Gore

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

UVOD:

Uspješan i funkcionalan Kreditno – garantni fond je od ključne važnosti, što je navelo predstavnike Vlade Crne Gore (Ministarstvo ekonomskog razvoja i Ministarstvo finansija i socijalnog staranja) da zatraže podršku od međunarodnih eksperata, kako bi se uspostavile konkretne procedure i operacije Fonda u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Dodatno, podrška EBRD-a omogućava brže pokretanje garantnog fonda u Crnoj Gori, istovremeno osiguravajući da isti bude efikasan i efektivan uz snažno upravljanje i nadzor. Ovo će obezbijediti dugoročnu platformu za druge međunarodne finansijske institucije, uključujući EBRD, za saradnju sa garantnim fondom i potencijalno objezbediti više resursa za ekonomski oporavak i razvoj. Ovi ciljevi su u skladu sa strategijom EBRD -a i postojećim angažovanjem u Crnoj Gori, sa fokusom na povećanju konkurentnosti i otpornosti ekonomije.

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?

Ovim zakonom uređuje se izdavanje garancija kreditnim institucijama za izmirenje obaveza preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća, osnivanje, djelatnost i poslovanje Kreditno-garantnog fonda Crne Gore.

Niz indikatora potvrđuje da se preduzetnici, mikro i mala preduzeća suočavaju sa poteškoćama i preprekama u pristupu finansijama u Crnoj Gori. Usljed strogih propisa, poslovne banke imaju visoke standarde upravljanja kreditnim rizikom koje preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeća generalno veoma teško postižu. Preduzetnici i mikro i mala preduzeća često nemaju dovoljno resursa da ispune ove zahtjeve, nemaju adekvatan kolateral, i/ili nemaju dovoljan kapacitet finansijskog upravljanja, niti adekvatnu kreditnu istoriju ili rezultate poslovanja.

Uspostavljanjem nezavisne i stalne institucije, KGFCG će se nositi sa ovim izazovima smanjenjem rizika od kreditiranja MMSP i preduzetnika kroz pružanje djelimičnih rizičnih garancija za kredite finansijskih institucija. Garancije zajma mogu pružiti dodatnu sigurnost kako bi se povećao kreditni rezultat zajmoprimca i istome pomoglo u kompenzovanju kreditne istorije, dosadašnjeg iskustva i zahtjeva za kolateralom.

- **Koji su uzroci problema?**

Crna Gora je mala privreda orijentisana na usluge u kojoj dominiraju mikro i mala preduzeća. U 2020. godini 99,07% aktivnih preduzeća bila su mikro, mala i srednja preduzeća (MMSP), koja su zapošljavala 67,17% radne snage i ostvarila doprinos u iznosu od 70,24% neto prihoda. MMSP mogu ostvariti svoj puni potencijal samo ako imaju adekvatan pristup finansijskim sredstvima neophodnim za pokretanje i razvoj svog poslovanja. Ograničen pristup finansijama, posebno za preduzetnike i MMSP, predstavlja izazov u većini ekonomija u razvoju, uključujući Crnu Goru. Pandemija COVID-19 dodatno je pogoršala ove probleme i stvorila krizu likvidnosti i opstanka za veliki broj preduzeća i ugrozila zapošljavanje i prihode. Prevazilaženje ovog izazova može stimulisati razvoj crnogorske ekonomije, kako u odgovoru na krizu, tako i na duži rok.

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) podržala je Vladu Crne Gore u određivanju ključnih specifikacija i zahtjeva za Kreditno garantni fond Crne Gore (KGFCG) kako bi se za MMSP značajno povećao pristup finansiranju od strane finansijskih institucija. KGFCG je dizajniran kao trajan, nezavisan i održiv, u cilju pomoći finansijskim institucijama da iskoriste svoj višak likvidnosti bezbjedno i profitabilno za finansiranje i otvaranje novih radnih mjesta, kvaliteta proizvoda, prihoda i izvoza.

Uzroci.

- Ograničen pristup finansijskim sredstvima neophodnim za pokretanje i razvoj svog poslovanja
- Kreditna nesposobnost
- Neblagovremeno izvršavanje finansijskih obaveza
- Nedovoljni kreditni plasman preduzećima
- Stroge procedure odobravanja kredita

- **Koje su posljedice problema?**

- MMSP i preduzetnici imaju poteškoća u pristupu finansijama uglavnom zbog sljedećih prepreka:
- Prihodi, novčani tok i likvidnost mnogih preduzeća su naglo smanjeni usljed pojave COVID-19 virusa, zbog čega imaju ograničenja i poteškoće prilikom oporavka;
 - Nedovoljan kolateral;
 - Nedovoljna evidencija performansi i kreditna istorija;
 - Komercijalne banke su više fokusirane na srednja i velika preduzeća sa solidnom kreditnom istorijom, profesionalnim menadžmentom i kolateralom za nekretnine;

- **Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?**

Kao što je i kod odgovora na prethodno pitanje navedeno, oštećeni subjekti su u najvećoj mjeri preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeća. Problem je najvidljiviji kod klijenata koji nemaju dovoljno sredstava obezbjeđenja, imaju ograničenu evidenciju i/ili kreditnu istoriju i slično.

- **Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?**

Otežan pristup finansijskim sredstvima je jaz koji postoji između ponude i tražnje za novcem u datim okolnostima. Postoje brojni razlozi koji utiču na to da pristup finansijskim sredstvima bude teži za MMSP, u odnosu na velika preduzeća. Za razliku od velikih preduzeća, koja imaju pristup tržištu kapitala, većini MSP tržište kapitala nije dostupno, pa se sredstva moraju tražiti iz drugih

izvora, najčešće iz kredita. Imajući u vidu navedeno, u slučaju neosnivanja Kreditno – garantnog fonda Crne Gore (koji nije moguć bez usvajanja predloženog zakonskog rješenja) problem otežanog pristupa finansijskim sredstvima kada su u pitanja MMSP i preduzetnici bi se dodatno produbio i prolongirao. U tom smislu, a u uslovima oporavka od COVID 19 pandemije veliki broj MMSP bi se našao u riziku otežanog poslovanja (i eventualnog zatvaranja).

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**

Ovim zakonom osniva se Kreditno garantni fond Crne Gore (u daljem tekstu: KGFCG) i utvrđuju se njegova ovlaštenja, struktura, način upravljanja, poslovi, funkcionisanje, djelokrug, politika i procedura za izdavanje Kreditnih garancija. KGFCG ima položaj nezavisnog, samostalnog pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima ustanovljenim ovim Zakonom i Statutom KGFCG.

KGFCG se osniva kako bi se olakšao i povećao pristup finansijskim sredstvima za mikro, mala i srednja preduzeća i preduzetnike u Crnoj Gori u cilju stvaranja novih radnih mjesta, povećanja lokalne proizvodnje i usluga posebne vrijednosti, unapređenja tržišnog balansa i povećanja prilika za finansiranje Kvalifikovanih zajmoprimaca.

Cilj izdavanja garancije je omogućavanje preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima da zaključe ugovor o kreditu, lizingu ili drugom finansijskom instrumentu sa kreditnom institucijom, koji zbog svog lošeg kreditnog rejtinga ne bi mogli da zaključe. Kreditnom institucijom smatra se privredno društvo čija je djelatnost primanje depozita ili drugih povratnih sredstava od javnosti i odobravanje kredita za svoj račun.

- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

Imajući u vidu da se Zakonom uređuje osnivanje Kreditno-garantnog fonda kojim će se, kako je gore navedeno, olakšati MMSP da pristupe novčanim sredstvima, možemo reći da postoji usklađenost kod ciljeva kada su u pitanju Strategija razvoja MSP 2021-2022. godina i Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024. godina.

Uspostavljanje KGF-a predstavlja značajnu komponentu oporavka, nakon mjera usvojenih 29. aprila 2021. godine za podršku privredi u suzbijanju posljedica pandemije COVID-19. Uspostavljanje KGF-a predstavljaće snažnu finansijsku podršku razvoju i jačanju mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori. Pandemija COVID-19 imala je ozbiljan ekonomski uticaj na većinu MMSP u Crnoj Gori (pogotovo imajući u vidu pad BDP-a od 15,2% u 2020. godini). I pored toga, a imajući u vidu usvojene pakete mjera u cilju suzbijanja posljedica COVID 19 pandemije, finansijski sistem u Crnoj Gori se smatra zdravim, likvidnim i dobro kapitalizovanim, zbog čega i predstavlja najprikladniji kanal za rješavanje nastalih potreba likvidnosti preduzeća. Međutim, sklonost banaka ka riziku da nastave i povećaju kreditiranje MMSP-a je ograničena, pozivajući na podsticaj Vlade za kreiranje mogućnosti kreditiranja. U tom kontekstu Vlada Crne Gore nastoji uspostaviti dugoročni finansijski instrument u obliku KGF-a, koji će stimulisati fazu

oporavka MMSP i koji će se koristiti kao instrument adekvatnog ublažavanja za sve potencijalne probleme u budućnosti izazvane ekonomskim šokovima.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).

Odabirom "status quo" opcije imajući u vidu utvrđeni problem koji se odnosi na otežan pristup finansijskim sredstvima, veliki broj MMSP bi se našao u riziku otežanog poslovanja, što bi rezultiralo njihovim eventualnim gašenjem.

Takođe, neregulatornom opcijom, koja podrazumijeva neosnivanje Kreditno – garantnog fonda Crne Gore, problem otežanog pristupa finansijskim sredstvima kada su u pitanja MMSP i preduzetnici bi se dodatno produbio i prolongirao. U tom smislu, a u uslovima oporavka od COVID 19 pandemije veliki broj MMSP bi se našao u riziku otežanog poslovanja, što dovodi do zaključka da se Kreditno – garantni fond jedino može uspostaviti usvajanjem Zakona. Dakle, ne bi se mogli postići definisani ciljevi, imajući u vidu da je za postizanje ciljeva jedino moguće kroz donošenje novog Zakona.

- Obrazložiti preferiranu opciju?

Ministarstvo ekonomskog razvoja se opredijelilo za regulatornu intervenciju, kroz donošenje Zakona o KGFCG. Fond je nezavisno, neprofitno pravno lice osnovano na neodređeno vrijeme sa svojstvom pravnog lica. Naziv Fonda je: "Kreditno garantni Fond Crne Gore". Naziv Fonda na engleskom jeziku je: "Montenegro Credit Guarantee Fund". Sjedište Fonda je Podgorici. Fond neće biti upisan u Centralni registar privrednih subjekata. Odredbe zakona koje se odnose na zarade u javnom sektoru ne primjenjuju se u odnosu na poslovanje Fonda. Fond za svoje obaveze odgovara svojom imovinom. Za obaveze Fonda bezuslovno i neopozivo na prvi poziv jemči Crna Gora, bez izdavanja posebne garancije. Odgovornost Crne Gore iz navedenog stava ovog člana je solidarna i neograničena.

Takođe, Ministarstvo je došlo do zaključka da je osnivanje Kreditno-garantnog fonda veoma važno za crnogorsku ekonomiju, posebno imajući u vidu činjenicu da najveći broj zaposlenih u Crnoj Gori radi u srednjim, malim i mikro preduzećima. Očekivanja su da će osnivanje Kreditno-garantnog fonda doprinijeti i povećanju BDP-a u budućnosti. Takođe, Kreditno garantni fond se osniva da bude od koristi preduzećima i preduzetnicima koja nemaju puno iskustva u dobijanju kredita, nemaju dovoljno imovine da ponude kao kolateral ili na neki drugi način imaju otežan pristup finansiranju. Imajući u vidu navedeno, Kreditno-garantni fond će pružiti djelimičnu garanciju za pokrivanje kreditnog rizika, što će kreditnim institucijama olakšati dalje odlučivanje.

Radi korišćenja garancije za izmirenje obaveza kreditna institucija podnosi Kreditno-garantnom fondu (u daljem tekstu: Fond) prijavu.

Fondu mogu da podnesu prijavu kreditne institucije, lizing društva i mikrokreditne finansijske institucije ako ispunjavaju određene uslove.

Kreditne institucije, lizing društva i mikrokreditne finansijske institucije dostavljaju:

- 1) godišnje i kvartalne iskaze o finansijskoj poziciji i iskaz o ukupnom rezultatu;
- 2) izvještaj o reviziji sa mišljenjem o finansijskim iskazima i izvještaj menadžmenta za posljednje tri poslovne godine, u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo;
- 3) podatke o trenutnom kreditnom portfoliju.

Fond je dužan da u roku od 15 dana od dana prijema prijave donese odluku. Protiv odluke Fonda može se pokrenuti upravni spor.

Fond je oslobođen od plaćanja poreza na dobit, PDV-a, poreza na dividende, kamate ili prihode ostvarene od naknada za garancije ili investiranja koji proizilazi iz njegovog poslovanja, garancija, savjetodavnih ili investicionih fondova, i od svakog drugog odbitka ili poreza u vezi sa bilo kojim prihodom Fonda.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.

Radi olakšanog pristupa dobijanja kreditnih sredstava korisnicima kredita, Fond obezbjeđuje davaocima kredita garanciju za izdavanje tih kredita, pod uslovima propisanim ovim zakonom. Kredit u smislu ovog zakona podrazumijeva kredit, lizing, ili drugi finansijski instrument koji davalac kredita odobrava korisniku kredita.

Korisnici kredita, u smislu ovog zakona, su fizička lica koja obavljaju komercijalnu djelatnost na osnovu upisa u registar nadležnog organa uprave za određenu djelatnost, kao i preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeća u smislu zakona kojim se uređuje računovodstvo.

Fond može obezbijediti garancije za kredite za druga fizička ili pravna lica radi otklanjanja nedostataka u kreditnom finansiranju i poboljšanja uključivanja odabranih ciljnih segmenata u skladu sa ekonomskim politikama Vlade, po isteku roka od dvanaest mjeseci od izdavanja prvih garancija za kredite korisnicima kredita iz stava 3 ovog člana, pod uslovom da:

- 1) je uvođenje novih garancija opravdano studijom izvodljivosti i poslovnim planom za nove garancije izrađenim u saradnji sa nezavisnim spoljnim trećim licem;
- 2) da su upravni odbor Fonda, Vlada i donatori dali prethodnu saglasnost;
- 3) da se za nove garancije uspostavi novi kreditni okvir sa dodatnim namjenskim kapitalom.

Na osnovu analize utvrđeno je da postoji potreba za uspostavljanjem efikasnog KGF-a u Crnoj Gori. Uspostavljanje KGFCG-a može u velikoj mjeri poboljšati i stimulisati pristup finansijama za MMSP i preduzeća sa nedostatkom usluga.

Kao što je gore navedeno, najčešće prijavljene prepreke u pristupu finansiranju za mikro preduzeća su:

- vrsta i/ili vrijednost kolaterala koje zahtijeva finansijska institucija (30,3%)
- troškovi pribavljanja finansijskih sredstava (29,1%);
- finansijsko blagostanje privrednih subjekata (28,6%).

Za mala i srednja preduzeća, prepreke uključuju:

- vrsta i/ili vrednost kolaterala (28,4%);
- troškovi pribavljanja finansijskih sredstava (26,9%);
- teret ili napor za dobijanje finansijskih sredstava (22,4%).

KGFCG može da se bavi mnogim preprekama smanjenjem rizika kod pozajmljivanja od strane finansijskih institucija. Konkretno, KGFCG će pomoći da iste pozajmljuju:

- preduzeća koja ne ispunjavaju u potpunosti prag za bodovanje rizika FI;
- osnovana preduzeća koja imaju potencijal za uspjeh i rast, kao i za otplatu kredita, ali nemaju dovoljno kolaterala;
- preduzeća koja imaju potencijal za uspjeh i rast, kao i za otplatu kredita, ali nemaju dovoljno kreditne istorije ili operativnog iskustva.

Kao potencijalni korisnici KGFCG-a identifikovani su sledeći privredni subjekti.

- MMSP
- Preduzetnici
- Preduzeća u vlasništvu žena
- Poljoprivrednici
- Turistička preduzeća
- IT kompanije
- Proizvođači
- Kompanije za energetska efikasnost i obnovljive izvore energije

Na osnovu analize i uporednog iskustva uspješnih KGF-ova profil tipičnog potencijalnog korisnika KGF-a su:

- Mikro i mala preduzeća i preduzetnici;
- Preduzeća sa godišnjim prihodom od 50.000 do 100.000 eura;
- Preduzeća sa 5 do 10 zaposlenih.

Naravno, MMSP i preduzetnici sa većim godišnjim prihodima i više zaposlenih će imati pravo da budu korisnici KGFCG-a, ali manja preduzeća obično imaju najviše poteškoća u pristupu finansijama.

- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).**

- Zajmoprimci će biti u direktnoj komunikaciji sa kreditnim institucijama, a ne sa KGFCG, i bez ikakvih dodatnih koraka i/ili procedura koje mogu uzrokovati odlaganje procesa odobravanja ili povećati troškove. Ovo je od ključne važnosti za budući razvoj KGFCG i prihvatanje od strane finansijskih institucija i krajnjih korisnika kako bi se izbjegao nepotrebno usložnjavanje procesa odobravanja, sukobi interesa, odricanje od odgovornosti, itd;
- Kreditne institucije obavljaju sve poslove preuzimanja kredita, procjenu, strukturiranje, praćenje, izvršenje i naplatu; one imaju stručan kadar za to i licencirane su, a i pod nadzorom Centralne banke za obavljanje tih funkcija. Ako bi KGFCG trebalo da preuzme neki aspekt te odgovornosti, to bi umnogome povećalo vrijeme potrebno za davanje kredita, troškove pozajmljivanja, potrebne procentualne naknade za garanciju i sl;
- KGF-ov upravljački informacijski sistem treba da omogući kreditnim institucijama da podnose kredite za garanciju bezbjedno elektronskim putem, sa unaprijed određenim podacima u standardizovanom formatu. Ovo će omogućiti da one dobiju kredite pod garancijom trenutno i uz minimalno vrijeme i troškove. Takođe će omogućiti KGF-u da dobije sve informacije koje su mu potrebne za praćenje rizika finansijskih institucija i garantovanih portfelja (uključujući pol vlasnika, sektor, region, iznos zajma, rok zajma, svrhu zajma, itd.).

Propis neće izazvati dodatne troškove građanima i privredi.

Davalac kredita dužan je da u roku od tri dana od dana obezbeđenja garancije iz člana 6 ovog zakona uplati Fondu naknadu za izdavanje garancije u visini utvrđenoj ugovorom o garanciji. Davalac kredita dužan je da kvartalno Fondu uplaćuje naknadu za održavanje garancije do prestanka važenja te garancije, odnosno do nastupanja garantovanog događaja. Iznos kvartalne naknade obračunava se na osnovu stanja garantovanog iznosa u momentu plaćanja te naknade. Ako korisnik kredita prijevremeno otplati kredit nakon plaćanja kvartalne naknade za garanciju, davalac kredita nema pravo od Fonda da zahtijeva povraćaj plaćenih iznosa kvartalne naknade za održavanje garancije.

Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.

Mehanizmi kreditne garancije obično obezbjeđuju instrumente za ublažavanje rizika privatnim komercijalnim zajmodavcima, sa ciljem povećanja pristupa finansijama za preduzeća (obično MMSP i preduzetnike). Dobro osmišljeni i implementirani kreditno – garantni fondovi olakšavaju finansiranje preduzećima koja imaju poteškoća da dobiju finansijska sredstva i koja ne posluju na zadovoljavajućem nivou, ali su ipak vrijedna dobijanja kredita. U tom kontekstu potencijalni troškovi koji bi mogli nastati MMSP ukoliko se odluče na ovakav aranžman sa bankom u potpunosti će biti opravdani. Odnosno, benefiti za MMSP mnogo su veći od troškova.

Tokom faze 1, kao dio inicijalne analize, konsultanti su održali sastanke sa sedam komercijalnih banaka, dvije lizing kompanije, tri MFI i Centralnom bankom Crne Gore, koje predstavljaju većinu imovine i zainteresovanih strana u finansijskom sektoru. Sve finansijske institucije su potvrdile potrebu za Kreditno garantnim fondom, kako bi se prevazišle prepreke i stimulisale kreditiranje širokog spektra zajmoprimaca/klijenta, kao i njihov entuzijizam za saradnju sa takvom institucijom. Sve finansijske institucije su iskazale povjerenje da će KGFCG povećati njihovu bazu klijenata i kreditne portfelje, i generisati više prihoda i profita.

Formiranjem KGF doći će do eliminisanja dupliranja procedura, kao i do skraćivanja vremena trajanja procedura. Finansijske institucije imajuće direktan odnos sa preduzećima.

Najveća podrška od KGF-a očekuje se kod finansiranja klijenata koji nemaju dovoljno sredstava obezbeđenja, imaju ograničenu evidenciju i/ili kreditnu istoriju, start-up preduzeća, preduzeća u vlasništvu žena i projekte u poljoprivredi, turizmu, IT i drugim inovacijama.

Kreditna institucija, lizing društvo i mikrokreditna finansijska institucija dužna je da, u roku od pet dana od dana zaključenja ugovora sa korisnikom kredita, preko informacionog sistema Fonda, podnese zahtjev za obezbjeđenje tog kredita garancijom.

Način podnošenja i odobrenja zahtjeva za obezbjeđivanje kredita garancijom utvrđuje se ugovorom o garanciji i opštim aktima Fonda.

Davaoci kredita prilikom podnošenja zahtjeva, kao i tokom čitavog trajanja garancije odgovaraju za ispunjenost sljedećih uslova, i to da:

- 1) je davalac kredita već odobrio i potpisao ugovor o kreditu sa korisnikom,
- 2) se, uz prethodno pismeno odobrenje Fonda, najviše do 30% sredstava može iskoristiti za otplatu postojećeg kredita;
- 3) kredit ne prelazi maksimalnu vrijednost glavnice iz člana 9 ovoga zakona i glavnice utvrđene ugovorom o garanciji,
- 4) zbir iznosa kredita za istog korisnika i njegova povezana lica ne prelazi maksimalno garantovani iznos utvrđen ugovorom o garanciji,
- 5) kredit ispunjava uslove koji su predviđeni ugovorom o garanciji,
- 6) se kredit ne koristi za:
 - proizvodnju i prodaju oružja i vojne opreme,
 - organizovanje igara na sreću,
 - proizvodnju duvana i alkoholnih pića (izuzev proizvodnje vina i piva),
 - proizvodnju i promet bilo kojih proizvoda ili aktivnosti koje se smatraju nezakonitim ili štetnim po okolinu i opasnim za ljudsko zdravlje ili djelatnosti koje su domaćim propisima ili međunarodnim konvencijama zabranjene,
 - druge djelatnosti utvrđene opštim aktima Fonda i ugovorima sa donatorima, shodno međunarodnim standardima.

- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija?**

Propisom se uređuje osnivanje i funkcionisanje Kreditno garantnog fonda koji će podržati i omogućiti lakši pristup finansijama već postojećih učesnika na tržištu. Osim toga, banke će kroz garantovane aranžmane sa KGF biti u mogućnosti da podrže start up preduzeća, žensko preduzetništvo i sl, čime će bez sumnje doći do formiranja novih privrednih subjekata i ojačanu konkurenciju. Navedeno će u srednjem i dugom roku dovesti do povećanja zaposlenosti.

- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Propis neće izazvati biznis barijere niti uključuje administrativna opterećenja. Imajući u vidu sve gore navedeno propis će pozitivno uticati na MMSP i doprinijeće eliminisanju jedne od najčešće prijavljenih barijera od strane privrede – pristup finansijskim sredstvima.

U cilju preciznog utvrđivanja i identifikacije potencijalnih korisnika KGFCG-a (uključujući njihovu veličinu i profil), sprovedena analiza na nivou prihoda mikro preduzeća pokazala je da:

- je 52% mikro preduzeća imalo manje od 10.000 eura prihoda u 2020. godini;
- je 85% mikro preduzeća ostvarilo manje od 100.000 eura prihoda u 2020. godini.

Na osnovu analize i uporednog iskustva uspešnih KGF-ova profil tipičnog potencijalnog korisnika KGFCG-a su:

- mikro i mala preduzeća i preduzetnici;
- preduzeća sa godišnjim prihodom od 50.000 do 100.000 eura;
- Preduzeće sa 5 do 10 zaposlenih.

Naravno, MMSP i preduzetnici sa većim godišnjim prihodima i više zaposlenih će imati pravo da budu korisnici KGFCG-a, ali manja preduzeća obično imaju najviše poteškoća u pristupu finansijama.

Aktivni kreditno garantni fondovi u regionu

Garantni fond	Federacija (Bosna i Hercegovina)	Republika Srpska (Bosna i Hercegovina)	Vojvodina (Srbija)	Kosovo
Osnovan:	Odlukom 2020. godine	Zakonom, lex specialis, 2012. godine	Odlukom 2003. godine	Zakonom, lex specialis, 2016. godine (Crimson Capital Corp.)
Organizaciona forma:	Dio Razvojne banke Federacije BiH	Pravno lice, U vlasništvu države	Pravno lice (nedefinisan oblik), osnovala država (pokrajina)	Nezavisna javna institucija
Operacionalizacija:	Kroz poslovanje sa bankama, određivanje limita sa bankama	Direktno sa krajnjim klijentima, proces odobravanja u garantnom fondu, posle odobrenja banke.	Direktno sa krajnjim klijentima – javnim pozivom sa konkretnim programom, nakon odobrenja banke	Kroz poslovanje sa bankama, određivanje limita sa bankama. Klijenti saraduju samo sa finansijskim institucijama, ne i sa Fondom.
Finansiranje:	Preusmjeravanjem depozita Vlade, koji se drže u Razvojnoj banci.	Vlada	Vlada	Vlada, međunarodne finansijske institucije i donatori – stalni kapital i operativni grantovi.
Garantovani limiti:	Do 50%	Do 70%	Nivo pokrivenosti je definisan Godišnjim programom rada. Za 2021. godinu - granice su od 30% do 100%.	Do 50% za stalni fond i do 80% za jednu godinu što je u okviru COVID programa za oporavak
Web sajtovi:	https://rbfbih.ba/posebna-ponuda/garancijski-fond-federacije-bih/	https://garantnifondrs.org/	http://garfond.rs/	http://www.fondikgk.org/

Fond može kreditnoj instituciji izdati garanciju do visine garantnog iznosa koji predstavlja maksimalni procenat garancije neotplaćene glavnice kredita koji se pokriva garancijom, a koji iznosi najviše 50 % neotplaćene glavnice.

Fond će pratiti portfolio izdatih garancija, poslovanje i učinak davalaca kredita i privredna kretanja u cilju zadržavanja kvaliteta portfolija i održavanja koeficijenta multiplikacije u propisanim granicama.

U slučaju da je trend takav da postoji rizik da kapital padne ispod minimalnog kapitala ili bude ugrožena likvidnost Fonda ili ako koeficijent multiplikacije bude preko 5, Izvršni direktor Fonda je dužan da:

- 1) smanji dodijeljene limite garancija; i/ili
- 2) poveća naknade za izdate garancije davaocima kredita sa rastućim udjelom nekvalitetnih kredita;
- 3) u slučaju umanjenja minimalnog kapitala, prestane da izdaje nove garancije sve dok koeficijent multiplikacije ne bude manji od 5.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? **Objasni.**
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? **Objasni.**
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- **Objasni metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? **Objasni.**
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? **Objasni.**

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?

Početni kapital Fonda iznosi 10.000.000,00 eura.

Početni kapital Fonda obezbjeđuje Vlada Crne Gore.

- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? **Objasni.**

Obezbjeđenje finansijskih sredstava planirano je tokom određenog vremenskog perioda koji obuhvata tri do četiri godine.

Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Objasni.

Propis neće izazvati međunarodne finansijske obaveze.

- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

Sredstva su planirana Nacrtom zakona o budžetu za 2022. godinu

- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?

Usvajanjem propisa neće se stvoriti osnova za donošenje podzakonskih akata. Nakon osnivanja KGFCG navedenim propisom, dalje funkcionisanje i operacionalizacija Fonda urediće se statutom, pravilnicima i sl.

- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**

Implementacijom propisa indirektno bi moglo doći do povećanja prihoda za budžet Crne Gore kroz povećanje broja MMSP, otvaranja novih radnih mjesta i sl.

- **Objasni metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**

Metodologija kojom se došlo do obračuna rashoda zasnovana je na projekcijama eksperata, detaljnoj analizi konsultanata i uporednoj praksi zasnovanoj na analizi regiona, kreditno garantnih fondova u okruženju i sl. Ovom prilikom izvršena je detaljna analiza i tržišta u CG, kao i strukture i pristupa finansijskim sredstvima MMSP.

Kapital Fonda se sastoji od:

- 1) početnog kapitala;
- 2) neopozivih donacija ili grantova;
- 3) neraspoređene dobiti iz prethodnih godina; i
- 4) drugih izvora sredstava propisanih statutom Fonda.

- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**
Ministarstvo finansija i socijalnog staranja imalo je predstavnika u radnoj grupi koja je učestvovala u izradi propisa.

- **Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Objasni.**
Tokom izrade zakonskog rješenja nije bilo primjedbi na dostavljeni tekst.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Objasni.**

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) pružila je savjetodavnu podršku Ministarstvu ekonomskog razvoja u određivanju ključnih specifikacija i zahtjeva neophodnih za osnivanje Kreditno-garantnog fonda Crne Gore, koji bi stimulisao lokalne finansijske institucije da na siguran način iskoriste postojeći višak likvidnosti za finansiranje MMSP-a i preduzetnika, koji imaju poteškoća u obezbjeđivanju finansija i nemaju dovoljno sredstava, što uključuje i relativno nova preduzeća bez dugogodišnjeg iskustva, bez dovoljnog kolaterala itd.

- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**

Tokom izrade RIA obrasca nisu konsultovane zainteresovane strane ali sve sugestije dobijene tokom trajanja javne rasprave, okruglog stola i svih konsultacija i diskusija tokom održanih sastanaka, inkorporirane su u RIA obrazac.

-Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Ministarstvo ekonomskog razvoja je, na osnovu čl. 14 i 15 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija ("Službeni list CG", broj 41/18), uputila Nacrt zakona o Kreditno garantnom fondu na Javnu raspravu. Javna rasprava je trajala 20 dana, u periodu od 30. novembra do 20. decembra 2021. godine.

Cilj Javne rasprave je bio upoznavanje javnosti sa tekstem Zakona, kao i dalje uključivanje predstavnika banaka, privatnog sektora, stručne i šire javnosti u proces kreiranja i unapređenja teksta Zakona.

Javni poziv za učešće u Javnoj raspravi upućen je organima, organizacijama, udruženjima, pojedincima medijima i svim zainteresovanim stranama, objavljivanjem na web stranici Ministarstva ekonomskog razvoja i na portalu e-uprave, dana 30.11.2021. godine, kako bi se uključili u javnu raspravu i pružili svoj doprinos unapređenju kvaliteta teksta Zakona o Kreditno garantnom fondu a sve u cilju omogućavanja adekvatnog uvida i davanja prijedloga, komentara i sugestija na ovaj propis.

Javna rasprava, u trajanju od 20 dana od dana objavljivanja javnog poziva, zaključena je 20. decembra 2021. godine.

U srijedu, 15. decembra 2021. godine, u okviru Javne rasprave o Nacrtu zakona o Kreditno garantnom fondu, održan je okrugli sto u staroj zgradi Vlade, koji je organizovalo Ministarstvo ekonomskog razvoja.

Okruglom stolu su prisustvovali predstavnici sljedećih institucija: *Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, Unija poslodavaca Crne Gore, Investiciono razvojnog fonda, CKB, Addiko i ERSTE banke. Okruglom stolu prisustvovali su i predstavnici EBRD-a i Crimson Capitala – stručni konsultanti.*

Tokom trajanja javne rasprave, a u cilju unapređenja teksta Nacrta, komentare i sugestije dostavili su predstavnici Centralne banke Crne Gore, NLB banke, Agencije za nadzor osiguranja, AmCham, Privredna komora, Udruženje banaka i Unija poslodavaca. Od ukupno 39 komentara/sugestija implementirano je u potpunosti ili djelimično 13, dok je 21 odbijeno i na ostatak je dat odgovor. Izvještaj sa javne rasprave na temu Predloga zakona o Kreditno – garantnom fondu dostupan je na linku <https://www.gov.me/cyr/clanak/izvjestaj-sa-javne-rasprave-na-temu-nacrta-zakona-o-kreditno-garantnom-fondu>

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**

Za sada nisu prepoznate prepreke za implementaciju propisa.

- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**

Šire upoznavanje javnosti sa značajem osnivanja i funkcionisanja KGFCG, adekvatna promocija benefita i razloga za osnivanje KGFCG. Transparentnost i nezavisnost u radu Fonda, kojim će se stvoriti konkretna osnova za jačanje saradnje sa kreditnim institucijama.

- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**

Glavni indikatori prema kojem će se mjeriti implementacija propisa su broj radnih mjesta, garantovanih zajmova, broj podržanih preduzeća i sl.

- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

Ministarstvo ekonomskog razvoja kao predlagač propisa zaduženo je za sprovođenje i evaluaciju primjene propisa.

Datum i mjesto

Starješina
